

J. J. STROSSMAYER
(1815 - 1905)
katalog izložbe

Povijesni muzej Hrvatske

Zagreb, 1980

Povijesni muzej Hrvatske

JELENA BOROŠAK-MARIJANOVIĆ
ELA SRZIĆ

J. J. STROSSMAYER

Urednik
mr Milan Kruhek

Zagreb, 1980.

Organizacija izložbe:
POVIJESNI MUZEJ HRVATSKE
JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Autor fotografija na izložbi:

IVAN PANČOKA

Slika na koricama:

J. Kriehuber, J. J. Strossmayer, litografija, 1850.

Tisak: Jugoslavenska medicinska naklada, Zagreb, Šalata b. b.

Izložba »J. J. Strossmayer« — povodom 75. obljetnice smrti postavljena je u prostorijama Povijesnog muzeja Hrvatske sa svrhom da upozna javnost s djelatnošću hrvatskog biskupa, slavenskog mecene i rodoljuba, Josipa Jurja Strossmayera.

Kako do dana današnjeg nema jedne cjelovite znanstvene obrade niti ocjene crkvenog, političkog i kulturnog djelovanja J. J. Strossmayera rad na izložbi bio je veoma otežan. Ova izložba je pokušaj da se raznolikom povijesnom dokumentacijom sakupljenom po arhivima, muzejima, crkvenim ustanovama i bibliotekama, osvijetle najznačajnija područja života i rada biskupa, političara i mecene u razdoblju od 1815—1905. godine.

Kod organizacije izložbe sudjelovala je JAZU, a građu za izložbu uz materijale Povijesnog muzeja Hrvatske posudile su slijedeće ustanove i pojedinci kojima se ovim najljepše zahvaljujemo:

- Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb,
- Arhiv Hrvatske, Zagreb,
- Dijecezanski arhiv, Đakovo,
- Dijecezanski muzej, Đakovo,
- Muzej Đakovštine, Đakovo,
- Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb,
- Strossmayerova galerija JAZU, Zagreb,
- Gliptoteka JAZU, Zagreb,
- Moderna galerija, Zagreb,
- Muzej grada Zagreba, Zagreb,
- ing. Boris Lubienski, Zagreb

Josip Juraj Strossmayer rodio se u Osijeku 4. veljače 1815. kao sin trgovca konjima. Obitelj je potjecala od Paula Strossmayera koji je sredinom 18. stoljeća došao iz Linza u Osijek kao vojnik i tu se oženio domaćom djevojkom pa postao rodonačelnik porodice koja se kasnije veoma razgranala i pohrvatila. U kući Strossmayerovih njegovala se narodna pjesma, a osobito je bio omiljen Reljkovićev »Satir«. U rodnom mjestu polazio je pučku školu i franjevačku gimnaziju. Godine 1831. počinje studij teologije u sjemeništu u Đakovu. Godine 1833. nastavlja studij teologije u Pešti, gdje upoznaje Jana Kollara i prihvaća njegovu ideju slavenstva i »Slavenske uzajamnosti«. U doba ilirskog pokreta Strossmayer prihvaća ideju ilirizma i do kraja života zastupa osnovnu misao iliraca o nacionalnom jedinstvu Južnih Slavena. U Pešti 1834. postiže doktorat filozofije. Po zaređenju odlazi za kapelana u Petrovaradin (1838—1840). U razdoblju 1840—1842. nastavlja studij teologije u bečkom Augustineumu, gdje je postigao doktorat teologije dvjema disertacijama u kojima s historijsko-dogmatskog stanovišta raspravlja o problemu crkvenog jedinstva, da bi nakon toga do 1847. godine djelovao kao profesor na sjemeništu u Đakovu. U rujnu 1847. odlazi u Beč, gdje preuzima dužnost dvorskog kapelana i mjesto jednog od direktora Augustineuma, te se uključuje u dvorsku politiku. Piše po novinama članke financijsko-političke prirode. Upoznaje Palackog i Riegera s kojima ostaje do smrti prijatelj.

U vrijeme revolucionarnih zbivanja 1848/49. Strossmayer stoji na stanovištu austro-slavizma. Odlučan je protivnik stare Austrije, smatra da samo ustavna i federalistički uređena monarhija može omogućiti slobodan razvoj slavenskih naroda. U tom smislu piše A. T. Brliću 11. siječnja 1849.: »... Što mi s Austriom deržimo uzrok je ne taj, kano da je Austria nama prie mila bila il kano da mi težimo s Austriom nazad; nego što u sebi još mlogo slabii smo, negda sami u ičem uspiet možemo. Deržimo dakle s Austriom slobodnom da i mi po njoj i ona po namih jača i mogućnia postane. Pogibel, koja nam od strane Madj. pritjaše, potrebu s Austriom još nam očevidniu učini. Pak onda želismo s inom bratjom slavjanskom u čverstji savez stupiti, i tako njim prot nemcem, ko oni nam prot Madj. upomoći bit. Ta, i tim slična promatranja praktična put našoj politici u ovo vele uzkolebano vrieme naznačiše. Kad jedan put naša narodnost obezbiedjena bude, i mi u Sabor Austriskí stupimo, onda je udes naš u našoj ruci, onda treba da se svojski posla latimo, pa nam ništ falit neće...« U toku 1849. godine predaje kanonsko pravo na Bečkom sveučilištu. Po svojim shvaćanjima

Strossmayer je blizak grupi narodnjaka oko »Slavenskog juga« u kojem je na početku 1849. godine napao reakcionarnu politiku Beča a osuđuje konzervativizam F. Kulmera i biskupa Haulika. Oktroirani ustav od 4. ožujka 1849. okarakterizirao je kao »ubitačan udarac za monarhiu i dynastiju«. Međutim u interesu suradnje s ostalim Slavenima u Monarhiji i političkog jedinstva Trojednice s Vojvodinom branio je taj ustav, jer »nam sva naša samostalnost i neodvisnost malo ili nimalo hasniti ne može, ako nam za rukom ne podje jednim političkim tijelom postati, u kom jedno srce bije«. Strossmayer se nadao da će slavenska većina u Bečkom parlamentu taj ustav revidirati, ali je Bachov apsolutizam učinio tu nadu ispraznom. Već u ljeto 1849. godine Strossmayeru je bilo jasno »da naše ideje, naša ufanja za sad pogrebeni su tako, da za sad domorodcem ništ drugo ne ostaje nego ukoliko je samo moguće za budućnost prepravljat se«. Još 23. lipnja 1849. godine J. J. Strossmayer piše A. T. Brliću iz Beča: »Naša budućnost je baš u panslavizmu. Kad intervenciju rusku preinačit ne možemo, a mi je upotrebimo na naše sverhe u koliko je samo moguće.« Čak je pretpostavljao, da će Rusija kad se njeno uređenje promijeniti, uspostaviti crkveno jedinstvo s katoličkom crkvom »kako sadašnja jakost i samosilje vladarstva prestane, prestala je najveća preprička tom za slavjanstvo velevažnom koraku«. Od tog vremena ideja o uniji pravoslavlja i katolicizma ostaje bitna komponenta njegove slavenske i jugoslavenske koncepcije.

Strossmayer je na prijedlog bana Jelačića 18. studenog 1849. imenovan bosansko-srijemskim biskupom. 29. rujna 1850. ustoličen je u Đakovo i svoj program izrazio je riječima: »Sve za vjeru i domovinu«. U prvim danima svog imenovanja za biskupa Strossmayer se prvi put sastao s Franjom Račkim. Od tada je njihovo prijateljstvo sve više jačalo, a Rački je ostao najbliži Strossmayerov suradnik i istomišljenik sve do svoje smrti 1894. godine. Tom prilikom Strossmayer je rekao o Račkom: »Bolja polovica svega toga njegova je misao, njegova zasluga i njegova slava«.

Strossmayer je kao đakovački biskup raspolagao golemim zemljišnim posjedom (70.000 jutara) na kojem je s vremenom razvio vrlo razgranatu ekonomiju, koja mu je donosila godišnji prihod od 150.000—300.000 forinti. Đakovačko biskupsko vlastelinstvo bilo je dakle materijalna osnova koja je Strossmayeru pružila siguran oslonac u političkim istupanjima. Kler je zamjerao biskupu da crkveni novac troši u svjetovne svrhe, ali on je te optužbe energično odbijao, uvjeren da vraća narodu ono što je narodno. Prve godine biskupovanja Strossmayer je posvetio sistematskoj obnovi vlastelinstva.

Godine 1851. Strossmayer je imenovan apostolskim vikarom za Srbiju. Tu čast obnašao je do 1886. godine pa je u tom razdoblju nekoliko puta posjetio Srbiju i uspostavio veze sa srpskom vladom. Budući da u doba Bachova apsolutizma Strossmayer nije mogao politički djelovati, preostaju samo »škola i crkva...«. U tom razdoblju Strossmayer je bio pod stalnim nadzorom policijskih vlasti, što je u promemoriji vladaru 1856. godine obilježilo kao opasno stanje. Od 1852. do 1874. Strossmayer je omogućio bosanskim franjevcima da svoje klerike šalju na izobrazbu u Đakovo, gdje im

je dao podići i posebnu kuću. U tom razdoblju Đakovo je bilo mjesto gdje su se odgajali bosanski franjevci, nosioci nacionalnog prosvjećivanja Hrvata u Bosni. Zahtjevom ugarske vlade nakon 1874. odgoj i izobrazba bosanskih franjevaca premješta se u Ostrogon. S klerom u Bosni Strossmayer i dalje održava trajne veze. 50-tih godina Strossmayer započinje mecenatsku djelatnost na prosvjetnom i kulturnom polju. Strossmayer je osnovao zakladu pomoću koje je osječka gimnazija podigla fizikalni kabinet. Slijedeće godine novim novčanim prilogom ubrzao je otvaranje Više gimnazije i knjižnice u Osijeku. »Zakladnim listom« 1856. godine utemeljio je i potpomogao niz crkvenih institucija. Prilikom svog boravka u Rimu 1859. godine Strossmayer je predao papi Piju IX promemoriju o značenju slavenske liturgije, kao i o upotrebi glagoljskih obrednih knjiga. U izradi promemorije idejnu podršku i pomoć pružio mu je kanonik Franjo Rački. Naročitu brigu posvećuje Hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu kojemu je tom prilikom darovao znatnu novčanu svotu. Od tada upravo fanatično gaji kult slavenskih svetaca Ćirila i Metoda.

Biskup J. J. Strossmayer stupa na političku scenu 1860. godine kao zastupnik Slavonije u Pojačanom Carevinskom vijeću kad je svojim govorom 26. rujna 1860. godine postavio zahtjev za ujedinjenjem Dalmacije s Hrvatskom na osnovu prirodnog i historijskog prava. Poslije pada Bachovog apsolutizma, u skladu s primjenom ustavnog načela u Monarhiji aktivno sudjeluje u radu Banske konferencije u kojoj 10. prosinca 1860. godine znatnim novčanim sredstvima potiče stvaranje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Ništa manje nije zapaženo Strossmayerovo prisustvo u radu Hrvatskog sabora 1861. godine. Govorom od 29. travnja 1861. godine pokrenuo je pitanje »jugoslavenskog sveučilišta«, a istupom 5. srpnja iste godine izrazio je svoj stav o pitanju odnosa Hrvatske prema Ugarskoj. Njegovo je uvjerenje da samo »podpuna federacija koja bi svakom narodu ravnim načinom prava podijeliti imala jedina kadra carstvo od velike opasnosti kojoj na susriet ide, pače od očevidne propasti osloboditi«. U tretiranju državnih problema Sabor je uglavnom jednodušan u obrani hrvatske samostalnosti prema Austriji. Nakon dugotrajne debate većina je usvojila znameniti član 42. Njegova je temeljna misao da je Hrvatska voljna stupiti u uži savez s Ugarskom ali tek kad Ugarska »prizna samostalnost i neodvisnost Hrvatske i njezinu teritorijalnu cjelokupnost«. Odluka, da ne uputi svoje predstavnike u Reichsrat bila je presudna za daljnji opstanak Sabora. Car Franjo Josip I je pismom od 8. studenog 1861. godine raspustio Sabor koji nije sazivan do 1865. godine. Problem opredjeljenja za Beč ili Peštu bit će glavni sadržaj hrvatske politike slijedećih godina.

Ponovni pokušaj uvođenja centralizma učinit će Strossmayera nosiocem opozicione politike u Hrvatskoj. Strossmayer se početkom 1863. godine člancima »Hoćemo li u Reichsrat« objavljenima u stranačkom glasilu »Pozor«, suprotstavlja akciji nadbiskupa Haulika da Hrvatska uđe u Carevinsko vijeće. Poslije pada Schmerlingovog centralizma 1865. godine on ostaje u opoziciji. Najveću opasnost po Hrvatsku i južnoslavenstvo vidi u uključivanju uže Austrije Njemačkom savezu.

J. J. Strossmayer u Pojačanom Carevinskom vijeću 1860. ulazi u debatu s F. Borelijem, predstavnikom Dalmacije. Borelli ne opovrgava prirodno-pravno načelo narodnosti, ali pitanje ujedinjenja Hrvatske s Dalmacijom ostavlja za dalju budućnost nakon što se osigura autonomija Dalmacije. Odjek govora Strossmayera i Borellija urodio je pojavom aneksionista i autonomaša u Dalmaciji. Godine 1863. Strossmayer je jedan od dioničara u Bajamontijevom »Dalmatinskom udruženju« za izgradnju Splita. Prijatelje i istomišljenike koje također materijalno potpomaže stječe među dalmatinskim narodnjacima okupljenim oko »Narodnog lista« (N. Nodilo, M. Klaić, M. Pavlinović, K. Vojnović i dr.).

Veze Strossmayera s J. Dobrilom potječu još iz doba zajedničkog školovanja u Beču, te se nastavljaju nakon njihovih imenovanja za biskupe. Juraj Dobrila postaje prvak narodnog buđenja u Istri, da bi nakon 1870. uz materijalnu pomoć Strossmayera pokrenuo list »Narodna sloga« koji je izlazio u Trstu.

Strossmayer je po svom stranačkom uvjerenju narodnjak, nastavljač ilirizma. Ideja jugoslavenstva koju zastupaju pristalice Narodne stranke u stvari je ideja ilirizma prilagođena novim prilikama i iskustvima. F. Rački krajem listopada 1860. u »Pozoru« tiska programatski članak »Jugoslovenstvo«. Narodna stranka polazeći od ideje južnoslavenskog nacionalnog jedinstva ne poriče opstojnost slovenskog i srpskog naroda i imena. Od ilirizma nasljeđuje težnju k zajedničkoj književnosti i kulturi za sve Južne Slavene. Međutim, Narodna stranka je političku djelatnost uskladila sa stvarnim političkim razvojem i kao cilj odredila preuređenje Monarhije na federalističkom principu. Negaciju ilirizma zastupa A. Starčević, prvak Stranke prava, koji pokušava hrvatsko pitanje riješiti neovisno od Beča i Pešte. Jedna od karakteristika diferenciranog stranačkog života u Hrvatskoj u drugoj pol. 19. stoljeća je sukob narodnjaka i pravaša, koja se održava u doživotnoj netrpeljivosti J. J. Strossmayera i A. Starčevića.

Carev manifest od 20. rujna 1865. godine predstavlja povratak na Oktobarsku diplomu i njenu federalističku zamisao. U svom otpisu Hrvatskom saboru kralj određuje da se najzad uredi pitanje odnosa Hrvatske prema Ugarskoj i da po svom zastupstvu u Ugarskom saboru sudjeluje pri njegovoj krunidbi. Pitanje Dalmacije učinio je tom prilikom opet ovisnim o konačnom uređenju tih državno-pravnih odnosa. Odnos stranaka u Hrvatskom saboru i njegovi zaključci održavaju stanje potpune nemoći i gotovo bezglavosti. Mijenja se također politika u mađarskom dijelu Monarhije. S tim je u vezi zaključak saborske većine po pitanju ulaska u Carevinsko vijeće da treba donijeti rješenje u »zajedništvu sa kraljevinom Ugarskom«, tj. solidarno s njom. Saborska većina uvjetuje pregovore s Ugarskom još prije njene nagodbe s Austrijom. Hrvatski je sabor na ponovni upit cara 1866. izabrao Regnikolarnu deputaciju na čelu sa Strossmayerom. Njena je zadaća bila da povede pregovore s Regnikolarnom deputacijom Ugarskog sabora na temelju člana 42. To je zapravo značilo: osigurati samostalni budžet za autonomiju koja je u spomenutom članu predviđala i »osobno i neposredno« učešće Hrvatske u organu za raspravljanje o zajedničkim poslovima. Ma-

đari su bili spremni da popuste jedino u pitanjima autonomije. Pregovori deputacija trajali su od 16. travnja do 16. lipnja 1866. godine, a prekinuti su dan prije naviještanja rata Austrije Pruskoj. 3. srpnja 1866. Austrija je poražena i prisiljena na primirje i konačan mir. Pregovori s mađarskom vladom doveli su do austro-ugarske nagodbe.

Većina u Hrvatskom saboru od 19. studenog 1866. zaključuje da Trojednica ne ulazi u Ugarski sabor i upućuje Franji Josipu I saborsku adresu. Poslije tog Sabor je odgođen za 9. siječnja 1867. i ponovno sazvan 1. svibnja 1867. sa zadaćom da pitanje odnosa s Ugarskom privede kraju. Austro-ugarska nagodba bila je praktički provedena 18. veljače 1867. godine. Država koja se do tada zvala »Carevina Austrija« dobila je novo ime »Austro-Ugarska«. Promjene su se odmah odrazile i u Hrvatskoj. Već u ožujku 1867. maknuti su s položaja neki veliki župani i drugi visoki činovnici i zamijenjeni unionistima. Početkom travnja F. Rački je izgubio položaj zemaljskog školskog nadzornika, jer je kancelar Kušević objasnio kralju da nastavom ne može rukovoditi onaj »tko slijedi ekskluzivna jugoslavenska nastojanja«.

Međunarodne unutrašnje prilike u razdoblju 1866—1868. godine primorale su Strossmayera i vodstvo Narodne stranke da ozbiljno računaju s mogućnošću raspada Monarhije. Strossmayer je u ljeto 1866. godine pristao na prijedlog srpske vlade o »zajedničkoj radnji između Trojedne kraljevine i Srbije i da se osnuje jedna jugoslavenska država nezavisna i od Austrije i od Turske«. Konačan tekst formalnog sporazuma, sklopljenog u proljeće 1867. nije u svim pojedinostima poznat. Iz njegova nacrtu i daljnjeg razvoja događaja vidi se da se konkretno radilo o akciji za oslobođenje Bosne ispod turske vlasti i njezinog priključenja Srbiji što bi bio prvi korak na putu općeg južnoslavenskog ujedinjenja. 1867. Strossmayer je bio pozvan u Beč i 29. travnja primljen od cara i kralja Franje Josipa I. Još nekoliko dana prije audijencije sve novine u Monarhiji bavile su se ličnošću hrvatskog biskupa. Car je pokazao Strossmayeru svoj reskript na Sabor i mađarski prijedlog, koji je ima biti temelj hrvatsko-ugarske nagodbe. Biskup je odlučno odbio da dade svoj pristanak i bio je prisiljen na privremeno izgnanstvo. O toj historijskoj audijenciji piše Račkom 29. travnja 1867.: »Mene su, dakle, po svome mišljenju napravili neškodljivim. Car mi reče — Ako toga nećete, vi ne smijete na Sabor, reći Vam imam odprto.« Međutim, udaljavanje Strossmayera imalo je suprotan efekt od onog koji se htio postići. Sabor je odlučno stao na stanovište da ne šalje zastupnike u Peštu, ni u parlament, ni na krunidbu, jer Mađari nisu priznali integritet i samostalnost Hrvatske. Ivanu Mažuraniću prvaku Samostalne stranke povjereno je da u tom smislu sastavi saborsku adresu. Tim činom došlo je do pomirenja Narodne i Samostalne stranke. Mažuranić 6. svibnja 1867. daje ostavku na položaj kancelara. Na taj način režimu je uspjelo barem privremeno s političke scene udaljiti oba lidera. Sabor nastavlja rad i s velikom većinom usvaja 18. svibnja 1867. adresu da se ne odazove kraljevom pozivu i ne šalje zastupnike u Peštu. 25. svibnja 1867. kralj raspušta Sabor. Strossmayer iz Pariza oduševljeno pozdravlja stav Sabora. Tokom 1867. godine Narodna stranka je nepopustljiva i nepomirljiva prema Beču i prema Pešti. Na izborima za novi Sabor krajem 1867. godine Narodna stranka je doživjela poraz. Strossma-

yeru i Račkom bilo je jasno da je jedno veliko i važno historijsko razdoblje završilo njihovim potpunim porazom. Iako su poslije sklapanja Nagodbe prenijeli svoju glavnu djelatnost na kulturno i prosvjetno polje, oni su sve do revizije Nagodbe 1873. intenzivno nazočni u političkom životu Hrvatske i Monarhije.

Od kraja 1869. godine Strossmayer je sudjelovao u radu Vatikanskog koncila. Istakao se smjelošću svojih misli i izvanrednom rječitosti. U pet duljih govora odlučno je zastupao prava koncila i episkopata u odnosu prema papi. Osudio je kao historijski neistinitu tezu o krivnji protestantizma za narodni racionalizam i liberalizam. Odupro se usvajanju dogme o papinoj nepogrešivosti, koja po njegovom uvjerenju, ugrožava obnovu crkvenog jedinstva. Smatrao je neophodnim da Rimski koncil odrazi u svojem sastavu univerzalni karakter katoličke crkve da prestane biti poprište »kužnog upliva romantizma«. Svojim sjajnim istupom na Vatikanskom koncilu Strossmayer je skrenuo pažnju evropske javnosti na sebe i ostao je i dalje u središtu zanimanja svojih pristaša i protivnika.

Poraz Francuske u ratu protiv Pruske 1870. godine ponovo je Strossmayera potakao na nastojanje da Rusiju uvjeri u opasnost koja zbog njemačke pobjede prijete i njoj i svim Slavenima (Spomenica ruskom poslaniku u Beču). Neizvjesnost o tome hoće li kancelar Bismarck svoju pobjedu iskoristiti da razbije Monarhiju utjecala je na Strossmayera da nešto kasnije odobri akciju narodnjačkog vodstva oko sastanka jugoslavenskih političara u Ljubljani 1. do 3. prosinca 1870. godine, na kojem je prvi puta učinjen pokušaj da se uskladi politika Južnih Slavena u Monarhiji. Razvoj događaja krenuo je drugim pravcem. Monarhija, a s njom i dualizam učvrstili su se na dulje vrijeme. Zbog toga se Strossmayer nije usprotivio odluci vodstva svoje stranke da pristupi izradi elaborata o reviziji Nagodbe. Iz pisma Račkom od 19. srpnja 1872. vidljiva je Strossmayerova koncepcija revizije Nagodbe: »Po momu osvjedočenju ova stvar će se svesti na sljedeće točke: a) ban da se imenuje bez potpisa mađarskoga; b) tri savjetnika saboru odgovorna; c) glede financija, da mi u stanovitoj formi plaćamo što moramo; ostalo da ostane zemlji na raspoloženje; sva uprava financijska u našim rukama; d) granica našim uplivom da se malo po malo provincijalizira i da se realna garancija narodu dade da će novac graničarskih šuma u naše svrhe obraćen biti; u Rijeci naše oblasti i naš gimnazij da ostane: da Rijeka u nas bude zastupana i apelacija Riječana da bude u Zagrebu, ko što je bila prije 1848; f) ako ne bude bilo moguće Dalmaciju odmah združiti, barem da se ishodi jamstvo da će se hrvatsko-dalmatinska željeznica odmah graditi; to bi bila veza nova koja bi nas s Dalmacijom spajala«. Kako njegov prijedlog nije usvojen dao je ostavku na čast predsjednika Regnikolarne deputacije i u ljeto 1873. godine definitivno se povukao iz političkog života.

Usporedo s političkom djelatnošću Strossmayer je u razdoblju od 1860—1874. razvio opsežnu kulturnu djelatnost. U Banskoj konferenciji, krajem 1860. velikim novčanim darom od 50.000 forinti položio je temelj Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu, koju je kao pokrovitelj otvorio 28. srpnja 1867. Nadalje omogućio je kupnju velike Kuku-

ljevićeve knjižnice i razne druge ostavštine. Godine 1868. proglasio je Akademiju nasljednicom svoje velike zbirke slika, od koje je 1884. nastala Galerija koja nosi njegovo ime. Financirao je mnoga izdanja i rad na akademijinu Rječniku. Znatnim novčanim darom položio je 1866. temelj Sveučilištu u Zagrebu koje je otvoreno 1874. godine. Sveučilište je snabdijevao i nadalje stipendijama, a novim darom (1888) potakao je osnivanje fonda za Medicinski fakultet u Zagrebu. Godine 1866. započeo je gradnju katedrale u Đakovu koju je 1882. posvetio. 60-tih godina obratio je naročitu pažnju izgradnji prometnih putova, plovidbi na rijeci Dravi, gradnji željezničkih pruga od Zemuna do Rijeke, a radio je i na osnivanju zemaljske kreditne banke u Zagrebu.

Za vrijeme banovanja Ivana Mažuranića (1873—1880) Strossmayer se nije neposredno uključio u politički život, ali je i dalje zainteresiran za politiku. Njegov interes osobito je pojačan 1875. godine u vrijeme velike krize istočnog pitanja koja je započela bosansko-hercegovačkim ustankom. Tada se Strossmayer ponadao da bi rješenje krize moglo uspjeti u smislu jugoslavenske koncepcije. U tu svrhu šalje 1000 forinti Mihi Klaiću u Zadar za bosansko-hercegovačke bjegunce i osuđuje bosansko-hercegovačke franjevce koji žele priključenje Monarhiji. Berlinskim kongresom 1878. odobrena je austro-ugarska okupacija Bosne i Hercegovine. U svom pismu Račkom 27. rujna 1878. godine Strossmayer se miri s odlukom o okupaciji i pozdravlja ulazak austro-ugarske vojske u Bosnu, nadajući se da će tim putem Bosna i Hercegovina pripasti Hrvatskoj u daljoj budućnosti. Strossmayerov odnos prema političkoj situaciji najbolje će okarakterizirati ulomak pisma Račkom 1. ožujka 1879.: »Često sam Vam tako tužan da bi sve ostavio i u miru se povukao. Tako sad vam je loše moralno i materijalno stanje naše zemlje i tako ne vidim nikakvih elemenata koji bi u stanju bili osloboditi narod od sramotnog položaja, u koji ga postavi indolencija mentis et cordis« i »... da je Hrvatsvo i Srpstvo samo sredstvo, posljednji, pako, cilj da je jedinstvo narodno«. 1879. godine Strossmayer podržava nastojanje F. Folnegovića i nekih umjerenih pravaša i narodnjaka da se stvori opozicija koja bi ušla u borbu za novu Nagodbu, a prema potrebi i za nov sistem državnog uređenja, tj. federaciju. Prema neobjavljenom nacrtu programa u čijoj je izradi sudjelovao i F. Rački, ujedinjenje hrvatskih zemalja te »duševno i literarno jedinstvo Južnih Slavena trebalo bi da utre put u grupiranju oko Hrvatske onim južnim krajevima Austro-Ugarske kojih pučanstvo nazrijeva osiguranje uvjeta narodnog života u tješnjem zajedničkom životu s Trojednom kraljevinom«. Pojava opozicione »Neodvisne narodne stranke« koja se je 1880. godine odcijepila od Narodne stranke zbog »Davidove škole« ponovno je ojačala utjecaj J. J. Strossmayera u hrvatskoj politici. U očima javnosti to je stranka biskupa Strossmayera koja zagovara umjerenu opoziciju spremna na suradnju s nosiocima dualizma.

Godine 1884. u vrijeme banovanja Khuena-Héderváryja »Neodvisna narodna stranka« definitivno je formulirala program kojim se zahtijeva potpuna autonomija Hrvatske, Dalmacije i Rijeke unutar ugarskog dijela Monarhije. Ova koncepcija logično vodi k trijalizmu, tj. stvaranju treće države koja bi okupljala Jugoslavene unutar Habsburške monarhije. U ovom politič-

kom trenutku Stranka prava i »Neodvisna Narodna stranka« stoje pred pitanjem suradnje protiv režima koji ih je htio uništiti. Krajem 1892. godine proklamirana je suradnja obiju stranaka i ona je potrajala do 1894. godine. Cilj ujedinjene opozicije trebala je da bude ne samo zajednička politička akcija, nego ujedinjenje obiju stranaka na temelju jedinstvenog programa. Umjereni pravaš F. Folnegović inicirao je 20. lipnja 1893. godine u Krapinskim Toplicama senzacionalan susret najuglednijih političkih ličnosti i starih neprijatelja J. J. Strossmayera i A. Starčevića. Taj susret je imao golem odjek u narodu, ali nije urodio stvarnim rezultatima.

80-tih godina Strossmayerova ideja vodilja je misao o sjedinjenju pravoslavne i katoličke crkve. Za propagandu te misli piše mnogobrojne okružnice narodu i svećenstvu. Još listopada 1876. podnio je ruskoj vladi promemoriju o potrebi konkordata između Rusije i katoličke crkve koju F. Šišić smatra najznačajnijim Strossmayerovim spisom. Na encikliku pape Lava XIII J. J. Strossmayer se odazvao okružnicom 2. svibnja 1881. godine u kojoj kaže: »Zna sveti Otac papa Leon XIII da je Božja providnost jedan dio svetih i neumrlih namjera naših apostola na nas Južne Slavene prenijela i da svi stariji i noviji događaji na to smjeraju da se ponajprije ovdje ona kobna razmirica, koju ruka tuđinska u nas unese, dokonča i da se položi temelj svetoj onoj ljubavi, slozi i jedinstvu, koja se odatle na sve slavenske narode s vremenom rasprostrijeti i njima u obitelji i evropskih i azijskih naroda najčasnije i najodlučnije mjesto opredieliti ima«. Najbolja potvrda Strossmayerove ideje o uniji katoličke i pravoslavne crkve jest njegov telegram koji je 27. srpnja 1888. uputio rektoru Kijevskog sveučilišta u povodu 900-godišnjice pokrštenja Rusa. Želja mu je da Rusija »pored svih svojih ostalih zadaća i onu veličanju svesvjetsku zadaću, koju joj Promisao božja opredjeli, spretno, spasonosno i slavodobitno ispuni«. Prilikom susreta s Franjom Josipom I u Bjelovaru, koji mu je predbacio slanje brzojava Strossmayer je mirno odgovorio: »Vaše veličanstvo moja savjest je čista.« Ovaj događaj poznat pod imenom »bjelovarska afera« izazvao je velik publicitet u svjetskoj javnosti. Strossmayerovo zalaganje za ideju crkvenog jedinstva djelomično je ostvareno kad je Rimski konvencijat 1886. godine konkordat sa Crnom Gorom.

Još jednom je đakovački biskup svojim velikim moralnim ugledom, obilježio važnu prekretnicu u hrvatskom političkom razvoju, pozdravivši pojavu Napredne omladine 1895. godine. Posljednji govor održao je na katoličkom kongresu 1900. godine u Zagrebu. Tom prilikom nastoji da javnom životu utisne što jači vjerski pečat. 1904. godine najodlučnije se ograđuje od namjere da se njegovo ime iskoristi za osnivanje Klerikalne stranke.

Biskup Josip Juraj Strossmayer je umro nakon kratke bolesti 8. travnja 1905. u 90. godini života, u miru svoje đakovačke rezidencije.

Tri su momenta koja J. J. Strossmayera čine pretečom velikih historijskih gibanja u našem stoljeću: rad na ujedinjavanju Južnih Slavena, s kojim paralelno teče i borba za formiranje hrvatske nacije, istup na Prvom vatikanskom koncilu na kojem se odupro dogmi o nepogrešivosti pape i njegovo uporno djelovanje na razumijevanju i suradnji između Zapada i Istoka.

BIBLIOGRAFIJA

- Ivana Brlić-Mažuranić, Iz korespondencije A. T. Brlića, Građa JAZU, knjiga 16, 1948, 91—234.
- Vera Ciliga: Slom politike Narodne stranke (1865—1880), Matica hrvatska, Zagreb, 1970.
- Miroslava Despot, Bollé i Strossmayer prilog anketi raspisanoj 1909. godine u Zagrebu za podizanje Strossmayerovog spomenika, Život umjetnosti 26—27, Zagreb 1978.
- Josip Horvat: Kultura Hrvata kroz 1000 godina, Zagreb 1942.
- Blaž Jurišić, Strossmayer iza kulisa, Hrvatska Revija, br. 3, Zagreb 1929.
- Josip J. Strossmayer — Franjo Rački, Politički spisi, (priredio Vladimir Koščak), Zagreb 1971.
- Vladimir Koščak, Strossmayer i njegova doba, Vjesnik, 25. II — 14. IV 1966.
- Kosta Milutinović, Strossmayer u borbi za sjedinjenje Dalmacije s Hrvatskom, Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, 1960—1961, Zadar 1963.
- Josip Nagy, Strossmayer i Francuska, Hrvatsko Kolo XIX, Zagreb 1938.
- Grga Novak: Povijest Splita, knjiga 3, Matica hrvatska 1965.
- M. Pavić — M. Cepelić, Josip Juraj Strossmayer, biskup bosansko đakovački i srijemski, Prigodom njegova pedesetgodišnja biskupovanja, Zagreb 1900. do 1904.
- Svetozar Ritig — Rudolf Maixner, Strossmayer Spomen — Spis, Zagreb 1926.
- Tadija Smičiklas, Nacrt života i djela biskupa J. J. Strossmayera i izabrani njegovi spisi: govori, rasprave i okružnice, JAZU, Zagreb 1906.
- Andrija Spiletak — Ivan Esih — Josip Pasarić, Josip Juraj Strossmayer, Obzor, Spomen Knjiga, Zagreb 1936.
- Šidak — Gross — Karaman — Šepić, Povijest hrvatskog naroda g. 1860—1914, Zagreb 1968.

- Jaroslav Šidak, Studije iz hrvatske povijesti XIX stoljeće, Zagreb 1973.
- Ferdo Šišić, Korespondencija Rački—Strossmayer, knjiga 1—4, Zagreb, 1928—1931.
- Ferdo Šišić, Josip Juraj Strossmayer dokumenti i korespondencija, JAZU, Zagreb 1933.
- Nikola Žic, Strossmayer i Rački o Istri i Dobrili, Obzor, br. 102—105, Zagreb 1933.
- Članci iz Enciklopedije Jugoslavije, Izd. Jugoslavenskog leksikografskog zavoda.

KATALOG

Kratice:

JAZU	— Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti
AJAZU	— Arhiv JAZU
BJAZU	— Biblioteka JAZU
GJAZU	— Gliptoteka JAZU
SG	— Strossmayerova galerija JAZU
DM	— Dijecezanski muzej Đakovo
DA	— Dijecezanski arhiv Đakovo
MĐ	— Muzej Đakovštine
NSB	— Nacionalna sveučilišna biblioteka
GZNSB	— Grafička zbirka NSB
AH	— Arhiv Hrvatske
BAGZ	— Biblioteka Arhiva grada Zagreba
MGZ	— Muzej grada Zagreba
PMH	— Povijesni muzej Hrvatske
MG	— Moderna galerija

1. Beč, 5. VIII 1842.
Diploma o doktoratu teologije J. J. Strossmayera.
AJAZU.
2. Cehovski majstorski list s vedutom Osijeka, drvorez poč. XIX st.
AH, Grafička zbirka, br. 1535.
3. Rodoslovlje obitelji Strossmayer.
DM.
4. Osijek, 4. II 1815.
Krsni list J. J. Strossmayera.
DM.
5. F. G. Waldmüller, Ana Strossmayer rođena Erdeljac, ulje na platnu,
prva pol. 19. st.
Zbirka Lubienski.
6. Đakovo, 7. I 1841.
Prijepis ocjena J. J. Strossmayera iz vremena školovanja u đakovač-
kom liceju od 1831. do 1833. godine.
AJAZU, XI B/I, 2; kseroks - kopija.
7. Đakovo, 10. II 1845.
Josip Kuković đakovački biskup, daje veoma pohvalno mišljenje o
Strossmayeru kao predavaču sjemeništa u Đakovu.
AJAZU, XI B/I, 5; kseroks - kopija.
8. Đakovo, 24. VII 1847.
Potvrda biskupskog ordinarijata o djelovanju Strossmayera kao prodi-
rektora liceja i rektora sjemeništa.
DA, fasc. XLVII; kseroks - kopija.
9. Pešta, 24. X 1836.
Diploma o doktoratu filozofije J. J. Strossmayera.
AJAZU, XI B/I, 1.
10. Beč, 18. XI 1849.
Car Franjo Joip I imenuje J. J. Strossmayera đakovačkim biskupom.
DA, fasc. XLVII; kseroks - kopija.
11. Hrvatski prijepis istog dokumenta.
DA, fasc. XLVII; kseroks - kopija.

12. Beč, 20. XI 1849.
J. J. Strossmayer zahvaljuje Lj. Gaju na napisu objavljenom u Narodnim novinama o njegovom imenovanju za đakovačkog biskupa.
NSB, R 4702 G; fotokopija.
13. Đakovo, 20. V 1850.
Hrvatski prijevod poslanice pape Pija IX narodu bosanske i srijemske biskupije, da »dostojno« i sa »strahopočitanjem« prime novog biskupa.
DA, fasc. XLVII; kseroks - kopija.
14. R. Alt, Veduta Beča, bojadisana litografija, oko 1850.
PMH 5607.
15. F. Eybl, Lj. Gaj, litografija, 1848.
PMH 3318.
16. F. Dresy, Doček biskupa Strossmayera u Osijeku, ulje na platnu.
SG.
17. S. Kovačević, M. Topalović, litografija.
PMH 29048.
18. Narodne novine, 6. VII 1850.
Topalovićev izvještaj o raspoloženju đakovačkog puka.
NSB; fotokopija.
- 19.—21. Narodne novine, 4. X, 7. X i 8. X 1850.
Topalović izvještava u nastavcima o Strossmayerovom putu iz Beča preko Požuna, Pešte i Mohača za Osijek.
NSB; fotokopija.
22. Narodne novine, 15. X 1850.
Topalović opisuje svečanost ustoličenja J. J. Strossmayera u Đakovu.
NSB; fotokopija.
23. Đakovo, biskupski dvor krajem 18. st.
DM.
24. F. Schrotzberg, J. J. Strossmayer, ulje na platnu, sredina 19. st.
Zbirka Lubienski.
25. Narodne novine, 4. VI 1850.
Obavijest o boravku J. J. Strossmayera u Rijeci.
NSB; fotokopija.
26. Janek, J. J. Strossmayer, litografija, 1851.
PMH 3479.
27. Narodne Novine, 14. VIII 1849.
J. J. Strossmayer iznosi u objavljenom tekstu svoj stav prema Slavenstvu u Monarhiji.
NBS; fotokopija.
28. Beč, 12. VIII 1849.
Popratni dopis J. J. Strossmayera Lj. Gaju uz tekst objavljen u Narodnim novinama.
NSB; fotokopija.
29. I. Okrugić, Prigodna pjesma J. J. Strossmayeru, Osijek 1850.
PMH 24296.
30. J. Kriehuber, F. Kulmer, litografija, 1845.
PMH 22138.
31. Beč, 15. VIII 1849.
Izvaci iz pisma J. J. Strossmayera A. T. Brliću iz kojeg se saznaje da ga je Kulmer obavještavao o raznim događajima. Tako na primjer o kretanju Jelačićeve vojske i o imenovanju za đakovačkog biskupa.
AJAZU, XI A/S — B/1; kseroks - kopija.
32. Vöslau, 20. VIII 1849.
Izvaci iz pisma J. J. Strossmayera A. T. Brliću u kojem se po prvi puta javlja ideja o osnivanju južnoslavenskog sveučilišta.
AJAZU, XI A, 1/5 — B/3; kseroks - kopija.
33. Karta đakovačke dijeceze.
AH, 1382 D VII 2.
34. Zagreb, 18. X 1851.
P. Preradović zahvaljuje J. J. Strossmayeru na potpori prigodom izdavanja zbirki pjesama.
DA, fasc. XX; kseroks - kopija.
35. Zagreb, 27. III 1858.
B. Šulek obavještava Strossmayera da je pripremio za tisak svoj nje-mačko-hrvatski rječnik i da mu je potrebno još 1200 forinti.
DA, fasc. XXXV; kseroks - kopija.
36. Zagreb, 21. I 1859.
I. Kukuljević obavještava Strossmayera o tiskanju Kavanjinova djela koje biskup financira.
DA, fasc. XXXV; kseroks - kopija.
37. Zagreb, 12. X 1859.
I. Kukuljević zahvaljuje na iznosu od 5000 forinti koji je Strossmayer darovao Društvu za poviestnicu jugoslavensku. Moli upute za znanstveni rad.
DA, fasc. XXXV; kseroks - kopija.
38. Bez datuma.
M. Ožegović šalje Strossmayeru popis suvremenih spisa i izdanja.
DA, fasc. XXVI; kseroks - kopija.
39. Bez datuma.
Glava dopisa u kojem se navodi dio Strossmayerovih počasnih naslova.
DA, fasc. XLI; kseroks - kopija.
40. J. Kriehuber, I. Kukuljević Sakcinski, litografija, 1847.
GZNSB, 435.
41. J. Kavanjin, Bogatstvo i uboštvo, Zagreb, 1961.
BJAZU.

42. P. Kanavelić, Sv. Ivan biskup trogirski, Zagreb, 1858.
BJAZU.
43. Dimitrije i Konstantin Miladinov, Zbornik narodnih makedonskih pjesama, Zagreb, 1861.
BJAZU.
44. Karlovac, 7. IX 1850.
A. Vraniczany nudi Strossmayeru na prodaju 6000 do 7000 hrastova.
DA, fasc. XLIX; kseroks - kopija.
45. Naslovna strana »Inventara đakovačkog biskupskog vlastelinstva« za početog 1851.
DA, fasc. XLVII; kseroks - kopija.
46. Izvadak dnevnika novčane blagajne đakovačkog vlastelinstva za mjesec rujan 1853.
DA; kseroks - kopija.
47. Tabelarni prikaz prihoda i rashoda đakovačkog vlastelinstva od 6. XII 1858.
DA; kseroks - kopija.
48. Pregled i stanje vlastelinstva: usjeva, stočnog fonda i mliječnih proizvoda (»švajcerije«) od godine 1859—1875.
DA; kseroks - kopija.
49. Novčani proračun vlastelinstva za godinu 1886.
DA; kseroks - kopija.
50. S. Kovačević, Ambroz Vraniczany, litografija.
PMH 29058.
51. 30. IX 1854.
Zapisnik o stanju vinskih podruma potpisan od bivšeg vlastelinskog službenika Luke Botića.
DA; kseroks - kopija.
52. S. Kovačević, L. Botić, litografija.
PMH 28933 b.
53. Nacrta vinograda Mandićevca i Trnave iz 1885. godine.
DA; fasc. XLIX; kseroks - kopija.
54. Dopis vlastelinskom ravnateljstvu o stanju vinograda 1886. godine.
DA; fasc. XLIX; kseroks - kopija.
55. Karta posjeda Koritno.
AH, 1547 D XV 21.
56. Zagreb, 1864.
Album uspomenica na prvu dalmatinsko-hrvatsko-slavonsku izložbu plodinah, tvorinah i umjetninah u Zagrebu god. 1864.
PMH 1595.
57. Đakovo, 30. VIII 1862.
Podružnica gospodarskog društva moli Strossmayera da se prihvati pokroviteljstva.
DA; fasc. XXXI; kseroks - kopija.
58. Beč, 14. III 1863.
Dvorska kancelarija šalje obavijest o pripremama i programu Gospodarske izložbe koja će se održati u Zagrebu.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, kut. 72, br. 531; kseroks - kopija.
59. Beč, 1. X 1857.
Predstavništvo firme Clayton & Shuttleworth šalje pismo i prospekte gospodarskih strojeva.
DA; kseroks - kopija.
60. Đakovo, 1. III. 1882.
Imenovanje S. Mandla upraviteljem đakovačkog vlastelinstva s ukazivanjem na ekonomske poteškoće.
DA; kseroks - kopija.
61. Đakovo, 20. X 1885.
J. J. Strossmayer nepoznatom primaocu na dramatičan način opisuje alarmantno stanje vlastelinstva.
DA; kseroks - kopija.
62. Đakovo, 1. XII 1889.
J. J. Strossmayer u opsežnom pismu banu Khuenu-Héderváryju obrazlaže sve političke smicalice virovitičke županijske uprave usmjerene protiv njegove ličnosti, a koje se odražavaju na gospodarskim prilikama đakovačkog vlastelinstva.
AJAZU, XI A/S - H/1; kseroks - kopija.
63. Đakovo, 21. V 1887.
Dopis vlastelinskom ravnateljstvu o potrebi popravka paromlina.
DA, fasc. XLIX; kseroks - kopija.
64. Popis i procjena đakovačkog vlastelinstva 1850. i 1900. (M. Cepelić, J. J. Strossmayer biskup bosanskođakovački i srijemski god. 1850—1900. Zagreb, tisak BAGZ, ŠB II 441.
65. Nabojnjača J. J. Strossmayera, darovao Milko Cepelić službenik đakovačkog vlastelinstva.
PMH 30362.
66. Pečatnjak biskupskog đakovačkog vlastelinstva.
PMH 14805.
67. Kalup za otiskivanje aplika za livreje posluge J. J. Strossmayera.
PMH 1926.
68. Beč, 24. V i 29. V 1860.
Dio dnevnika A. Vraniczanyja koji prikazuje atmosferu u Beču za vrijeme zasjedanja Pojačanog Carevinskog vijeća.
AJAZU, XI A, 1/V — 4; kseroks - kopija.

- 69.71. Pozor, 31. X 1860., 2. XI i 3. XI 1860.
Programatski članak F. Račkog »Jugoslovenstvo«.
NSB; fotokopija.
72. Đakovo, 17. XII 1861.
Strossmayer piše Jefimiji Vukadinoviću u Karlovac o malim razlikama između katoličke i pravoslavne crkve.
DA, fasc. XLVIII; kseroks - kopija.
73. Beograd, 20. IX 1864.
A. Orešković piše Strossmayeru o poduzimanju zajedničke akcije sa srpskom vladom u vezi zbliženja južnoslavenskih naroda.
DA, fasc. XLI; kseroks - kopija.
74. Beč, 19. II 1866.
Dokument o »otpustu« A. Oreškovića »iz austrijskog podanstva«.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, prs. 83.
75. A. Fesca, Veduta Beograda, nadorez.
PMH 3567.
76. Srpanj 1874.
Točke političkog programa »Zajedničkog narodnog rada«.
NSB, fotokopija.
77. Osijek, 22. VIII 1875.
Strossmayer izvještava o posjeti Oreškovića i Garašanina mlađeg i o ulozi Hrvatske u bosansko-hercegovačkom ustanku.
AJAZU, XII A, 699/S-R/241; kseroks - kopija.
78. Pozor, 3. X 1860.
Obavijest o održavanju nastave na hrvatskom jeziku.
NSB, fotokopija.
79. Pozor, 8. X 1860.
Govor J. J. Strossmayera koji je održan u Pajačanom Carevinskom vijeću u Beču 26. IX 1860. o problemu pripojenja Dalmacije.
NSB, fotokopija.
80. Pozor, 11. X 1860.
Govor J. J. Strossmayera od 28. IX 1860. u kojem se zalaže za ujedinjenje hrvatskih zemalja.
NBS, fotokopija.
81. Pozor, 23. X 1860.
Tekst Listopadske diplome.
NBS, fotokopija.
82. Đakovo, studeni 1860.
Strossmayerov politički stav poslije donošenja Listopadske diplome u kojem izražava svoju koncepciju preuređenja Monarhije na federativnom principu.
DA, fasc. politika i dr.; kseroks - kopija.
83. 4. I. 1861.
Pismo Strossmayera M. Đorđiću u Dubrovnik o sjedinjenju Dalmacije s Hrvatskom.
DA, fasc. varia politica; kseroks - kopija.
84. Umnoženi tekst Strossmayerovog pisma tiskanog u Dubrovniku u obliku letka.
AH, fond akvizicija.
85. Pozor, 14. I 1861.
Objavljeni tekst pisma J. J. Strossmayera I. Dedi Jankoviću u Zadar i M. Đorđiću u Dubrovnik o ujedinjenju Dalmacije s Hrvatskom.
NSB, fotokopija.
86. Beč, 31. VIII 1861.
J. J. Strossmayer obavještava F. Račkog o akcijama grofova J. Jankovića i I. Erdödyja da istupanje narodnjaka u Hrvatskom Saboru 1861. prikažu I. Mažuraniću kao »...tendenciju i za Cara i za carstvo opasnu...«
AJAZU XII A 699/S-R/3.
87. Osijek, 16. II 1861.
Strossmayer piše I. Mažuraniću o ujedinjenju Dalmacije s Hrvatskom.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, kut. 258, br. 150; kseroks - kopija.
88. Podgora, 19. II 1863.
M. Pavlinović moli od Strossmayera obećanih 20 akcija za izdavanje Narodnog lista.
DA, fasc. XXVII; kseroks - kopija.
89. A. Potočka, M. Pavlinović, ksilografija.
PMH 3436.
90. Zadar, lipanj 1861.
Hrvatski učenici zadarske gimnazije podržavaju Strossmayerovu djelatnost.
DA, XLI; kseroks - kopija.
91. Zagreb, 9. XII 1861.
I. Perkovac jedan od urednika »Pozora« moli dozvolu za njegovo daljnje izlaženje.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, kut. 25, br. 3216; kseroks - kopija.
92. I. Perkovac, ksilografija.
AH, 656.
93. Zadar, 14. XII 1862.
Dr. B. Petranović u ime predsjedništva Matice dalmatinske šalje Strossmayeru kalendar i zahvaljuje mu na podršci.
DA, fasc. XLI; kseroks - kopija.

94. Zadar, 5. II 1863.
P. Abelić predsjednik trgovačke komore, u pismu Strossmayeru iznosi prijedlog o gradnji pruge Osijek — Zadar i moli da se to u javnosti objavi.
DA, fasc. XLII; kseroks - kopija.
95. Zadar, 14. III 1867.
D. Parčić moli Strossmayera za novčanu pomoć radi izdavanja talijansko-hrvatskog rječnika.
DA, fasc. XXXIII; kseroks - kopija.
96. T. Ender, Veduta Zadra, nadorez.
PMH 3722.
97. Beč, 14. II 1861.
I. Mažuranić obavještava J. J. Strossmayera o svojim nastojanjima da dalmatinski poslanici sudjeluju u radu Hrvatskog sabora 1861.
DA, fasc. XXXIX; kseroks - kopija.
98. Beč, 26. II 1861.
Hrvatski tekst imenovanja bana J. Šokčevića.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, kut. 258, br. 76; kseroks - kopija.
99. V. Katzler, J. Šokčević, litografija 1862.
PMH 3488.
100. E. Kaiser, J. J. Strossmayer, litografija 1861.
AH 2200.
101. Đakovo, 1861.
Koncept Strossmayerovog pozdravnog govora upućenog novoimenovanom banu Šokčeviću.
DA, fasc. XXVIII; kseroks - kopija.
102. I. Zasche, Zagreb, bojadisana litografija, 1858.
PMH 3738.
103. 29. IV 1861.
Govor J. J. Strossmayera održan u Hrvatskom saboru.
PMH 24295.
104. Pozor, 2. V 1861.
Govor J. J. Strossmayera u Hrvatskom saboru o Jugoslavenskoj akademiji i Jugoslavenskom sveučilištu.
NSB; fotokopija.
105. Pozor, 10. V 1861.
»Izvanredni dodatak« broju 106 o odgodi rasprave o ujedinjenju s Dalmacijom i Vojnom krajinom.
NSB, fotokopija.
106. Đakovo, 19. X 1861.
Dio pisma J. J. Strossmayera E. Kvaterniku u kojem iznosi svoj stav o neriješenim političkim problemima iznesenim na Hrvatskom saboru 1861. kao i o klevetama nekih austrijskih listova koje su upućene na njegov račun.
DA, fasc. XLVIII; kseroks - kopija.
107. S. Kovačević, E. Kvaternik, litografija.
PMH 28990.
108. Đakovo, 1861.
Strossmayerov koncept članka »Hoćemo li u Reichsrat«, objavljen u »Pozoru« u veljači 1863.
DA, fasc. XLVIII; kseroks - kopija.
109. Karta Trojedne kraljevine poslije 1883.
AH, 1393 D VIII 8.
110. Đakovo (?), 9. I 1860.
Strossmayer čestita I. Mažuraniću imenovanje za predsjednika Hrvatskog dvorskog dikasterija.
NSB, R 5844 b; fotokopija.
111. Osijek, 16. II 1861.
Strossmayer šalje izvještaj kao veliki župan o instalaciji i restauraciji Virovitičke županije.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, kut. 5, br. 230; kseroks - kopija.
112. Đakovo, 6. IV 1862.
J. J. Strossmayer u opsežnom pismu (22 stranice) banu J. Šokčeviću iznosi razloge svoje ostavke na položaj velikog župana Virovitičke županije.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, kut. 262, br. 181; kseroks - kopija.
113. 30. I 1862.
Prijepis Strossmayerovog pisma A. Vraniczanyju u kojem obrazlaže svoj politički stav u Hrvatskom saboru 1861.
AJAZU, XI A/S-V/1; kseroks - kopija.
114. J. Horačzek, Svečanost posvete zastave Riječke županije na Grobničkom polju 25. V 1862., litografija.
PMH 4254.
115. Beč, 1. VI 1862.
Izvještaj kancelaru I. Mažuraniću o izgredima na Rijeci koji su izbili nakon svečanosti na Grobničkom polju.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, kut. br. 1239; kseroks - kopija.
116. 21. VII 1861.
Diploma J. J. Strossmayeru Akad. gimnazije u Zagrebu.
AJAZU, br. 53 a.
117. Siječanj 1870.
Diploma J. J. Strossmayeru Hrvatske trgovačke i obrtničke mladeži grada Zagreba.
AJAZU, br. 54.
118. Karta Trojednice posvećene Strossmayeru 1861.
AH, 1234 D I 17.

119. Pozor, 12. XII 1860.
Tekst darovnice J. J. Strossmayera od 10. XII 1860. u kojoj iznosom od 50.000 forinti utemeljuje JAZU.
NSB; fotokopija.
120. Pozor, 14. XII 1860.
Članak B. Šuleka »Slava Strossmayeru« pisan povodom darovnice.
NSB; fotokopija.
121. Pravila JAZU.
DA, fasc. XXVII; kseroks - kopija.
122. A. Angellini, J. J. Strossmayer sa zgradom JAZU, akvarel.
Ostavština Lubienski.
123. R. Valdec, Poprsje J. J. Strossmayera.
JAZU.
124. R. Valdec, J. J. Strossmayer, reljefni portret.
GJAZU.
125. F. Mücke, J. J. Strossmayer, ulje na platnu, 1850—1855.
PMH 19096.
126. F. Mücke, J. J. Strossmayer, ulje na platnu, 1871.
PMH 2774.
127. Zagreb, 1863.
Predstavka Zagrebačke županije Hrvatskoj dvorskoj kancelariji u Beču kojom se ističu zasluge Strossmayera povodom utemeljenja Akademije.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, br. 2251; kseroks - kopija.
128. Pozor, 25. XI 1861.
Članak F. Račkog o potrebi i razlozima osnutka JAZU.
NSB, fotokopija.
129. Graz, 18. XI 1866.
Čestitka gradačkih učenika Strossmayeru povodom osnivanja JAZU.
DA, fasc. XXXI; kseroks - kopija.
130. Zagreb, 14. IV 1867.
Ban J. Šokčević obavještava Strossmayera da je car Franjo Josip I potvrdio njegov izbor za pokrovitelja, a F. Račkog za predsjednika JAZU.
AJAZU, br. 5453; kseroks - kopija.
131. Prvi članovi Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, litografija.
MGZ 222.
132. Zagreb, 26. VII 1867.
Zapisnik jedne od prvih skupnih sjednica Akademijinih razreda.
AJAZU, br. 12/1867; kseroks - kopija.
133. Zagreb, 15. III 1868.
Predstavka JAZU Hrvatskoj dvorskoj kancelariji o načinu osiguranja prava u dioničarskom društvu »Associazione Dalmatica«.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, kut. 234, br. 256, kseroks - kopija.
134. Đakovo, 30. III 1869.
Strossmayerova zahvala Akademiji što ga je izabrala za pokrovitelja uz niz laskavih riječi o Akademiji kao ustanovi.
AJAZU, br. 68/1869; kseroks - kopija.
135. F. Schmidt, Nacrta zgrade JAZU, 1880.
PMH 4934.
136. Vienac, 3. IV 1875.
Tekst Strossmayerove darovnice za zgradu galerije.
NSB, fotokopija.
137. Đakovo, 19. III 1888.
Strossmayerova darovnica u iznosu od 10.000 forinti za Galeriju slika.
AJAZU, br. 54/1888, kseroks - kopija.
138. Pozor, 26. X 1866.
Tekst Strossmayerove darovnice kojom se utemeljuje Sveučilište u Zagrebu uz iznos od 50.000 forinti.
NSB, fotokopija.
139. Đakovo, 1874.
Naslovna strana koncepta »Tri rieči našem Sveučilištu od biskupa boscansko-srijemskog«.
NSB, R 4095, fotokopija.
140. Varaždin, 6. XI 1866.
Gradsko poglavarstvo u Varaždinu zahvaljuje se Strossmayeru na utemeljenju Sveučilišta.
DA, fasc. XXXIV; kseroks - kopija.
141. Zagreb, 26. V 1867.
Predstavka Hrvatskog sabora Franji Josipu I o potrebi osnutka Sveučilišta.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija kut. 275 br. 111; kseroks - kopija.
142. Prvi profesori zagrebačkog Sveučilišta, fotografija.
MGZ, fototeka br. 9132.
143. Pozor, 25. VII 1862.
Izvještaj o radu Banske konferencije koja je raspravljala o gradnji željezničkih pruga u Monarhiji, kao i osnutku odbora za gradnju željeznica u koji je izabran i J. J. Strossmayer.
NSB, fotokopija.
144. Đakovo, 30. IV 1864.
J. J. Strossmayer piše I. Mažuraniću o dogovoru slavonskih veleposjednika o gradnji željezničke pruge koja bi povezivala Ugarsku sa Slavonijom.
NSB, R 5844 b fotokopija.

145. Beč, 1865.
Imenik glavnih dioničara »Hrvatsko-Slavonske vjeresione za pokret-nine« u Zagrebu, među kojima je na prvom mjestu s najvećim brojem dionica (200) J. J. Strossmayer.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija No 45; kseroks - kopija.
146. Leipziger Zeitung, 1870/I.
Svečana procesija prigodom otvorenja Koncila u Rimu 8. XII 1869. Ula-zak pape Pija IX s kardinalima i biskupima u crkvu sv. Petra.
NSB, fotokopija.
147. Članovi konzistorija među kojima je J. J. Strossmayer na Vatikanskom koncilu.
Strossmayerov koledar 1907, str. 102; fotokopija.
148. Leipziger Zeitung, 1870/II.
Trg sv. Petra u Rimu po svršetku jedne od javnih sjednica Koncila.
NSB, fotokopija.
149. Rim, 8. III 1870.
Strossmayer izvještava F. Račkog o zbivanjima na Vatikanskom kon-cilu.
AJAZU, XII A, 693/S-R/101; kseroks - kopija.
150. Beč, 6. II 1864.
Izveštaj J. J. Strossmayera Hrvatskoj dvorskoj kancelariji da je poslao neke kanonike na izobrazbu u Zavod sv. Jeronima u Rim.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, Prs. 596; kseroks - kopija.
151. F. Quiquerez, Crkva i Zavod sv. Jeronima u Rimu, 1873/74. ulje na kar-tonu.
PMH 8605.
152. J. Bauer, F. Rački, 1862. litografija.
PMH 4598.
153. Đakovo, 29. II 1864.
Strossmayer piše Račkom o političkom položaju Hrvatske u doba Schmerlingovog centralizma.
AJAZU XII A, 699/S-R/16; kseroks - kopija.
154. Đakovo, 3. IX 1866.
Strossmayer piše opsežno Račkom o političkom položaju Rijeke, o nov-čanoj pomoći za daljnje izlaženje časopisa »Književnik«, te o gradnji đakovačke katedrale.
AJAZU XII A, 699/S-R/40; kseroks - kopija.
155. Beč (?), 29. IV 1867.
Strossmayer obavještava Račkog da je bio u audijenciji kod cara, da je odbio njegov promadžarski program, da se povlači iz političkog ži-vota i odlazi na putovanje po Francuskoj.
AJAZU XII A, 699/S-R/40; kseroks - kopija.
156. Arad, 16. VII 1867.
P. Preradović u pismu Strossmayeru komentira njegov povratak iz »izgnanstva«.
DA, fasc. XXVII; kseroks - kopija.
157. J. Bauer, P. Preradović, 1862. litografija.
PMH 15110.
158. Pariz, 29. V. 1867.
Strossmayer napominje u pismu M. Mrazoviću da će se »ako ustreba« vratiti u zemlju jer je po carevom nalogu prisilno udaljen samo za tra-janja Hrvatskog sabora u svibnju 1867.
AJAZU XI A, 1/S-M/17; kseroks - kopija.
159. Đakovo, 1. XII 1867.
Strossmayer objašnjava Račkom razloge svog neprisustvovanja Saboru i daje ocjenu političke situacije u Hrvatskoj.
AJAZU XII A, 699/S-R/63, kseroks - kopija.
160. Đakovo, 26. II 1869.
Strossmayer opisuje Račkom političku atmosferu u Zagrebu poslije izborne pobjede unionista.
AJAZU XII A, 699/S-R/84; kseroks - kopija.
162. Zatočnik, 23. XI 1870.
Članak »Slovenija i Hrvatska« raspravlja o mogućnostima »zduživa-nja«.
NSB; fotokopija.
163. Zatočnik, 5. XII 1870.
Objavljena »Izjava« hrvatskih, srpskih i slovenskih političara sa sastan-ka u Ljubljani o jedinstvu Južnih Slavena.
NSB; fotokopija.
164. Rogatec, 19. VII 1872.
Strossmayer u pismu Račkom izlaže vlastitu koncepciju revizije Na-godbe.
AJAZU XI A, 699/S-R/125; kseroks - kopija.
165. Budimpešta, 25. X 1872.
Strossmayer izvještava Račkog o radu delegacije na reviziji Nagodbe i iznosi sumnje u njen povoljan ishod.
AJAZU XII A, 699/S-R/129; kseroks - kopija.
166. Obzor, 23. VIII 1872.
Tekst posljednjeg javnog govora Strossmayera povodom smrti P. Pre-radovića.
NSB; fotokopija.
167. Đakovo, bez datuma.
Popis zaklada J. J. Strossmayera.
AJAZU XI B/B VI-51; kseroks - kopija.

168. Vinkovci, 16. III 1861.
Učitelji vinkovačke gimnazije zahvaljuju na iznosu od 1.000 forinti namijenjenih nabavci školskih knjiga i učila.
DA, fasc. XLIX; kseroks - kopija.
169. Zagreb, 11. XII 1863.
Dr J. Mlinarić moli J. J. Strossmayera da se zauzme da Jamnička kiselica postane općenarodno dobro.
DA, fasc. XLII; kseroks - kopija.
170. Zadar, 15. VIII 1863.
N. Nodilo, vlasnik i urednik »Narodnog lista«, potvrđuje J. J. Strossmayeru primitak zajma na 1.000 forinti.
AJAZU XI B/B VI-2; kseroks - kopija.
171. Đakovo, 30. V 1864.
J. J. Strossmayer obavještava I. Mažuranića da će preuzeti troškove školovanja sina udovice M. Köröskényi i da će sam provjeriti »da li dijete potpuno hrvatski govori i čuti«.
AH, Hrvatska dvorska kancelarija, Prs. 186; kseroks - kopija.
172. Narodne novine, 20. III 1888.
Objavljena vijest o Strossmayerovim darovnicama za osnivanje Medicinskog fakulteta, za Galeriju slika, za sjemenište u Dakovu, Maticu hrvatsku i Društvo sv. Jeronima.
NBS; fotokopija.
173. Đakovo, 21. IV 1888.
Namira J. J. Strossmayera na 100 forinti za pripomoć »Srijemskom Hrvatu«.
AJAZU XI B/B VI-28; kseroks - kopija.
174. Đakovo, 20. III 1899.
Strossmayerova darovnica u iznosu od 1000 forinti »Pro mensa academica«.
AJAZU XI B/B II-21; kseroks - kopija.
175. J. Marastoni, Ivan Mažuranić 1874., litografija.
PMH 15347.
176. Đakovo, 1. X 1873.
J. J. Strossmayer čestita I. Mažuraniću na banskoj časti.
NSB R 5844 b; fotokopija.
177. Đakovo, 2. V 1876.
J. J. Strossmayer u pismu J. Miškatoviću daje ocjenu političke situacije u vezi opstanka Monarhije i zaoštavanja Istočne krize.
AJAZU XI A, 1/S-M/1; kseroks - kopija.
178. Đakovo, 29. XI 1876.
J. J. Strossmayer u pismu Račkom spominje prijepisku s W. E. Gladstonom koga drži »najprvim Englezom današnjeg vremena«.
AJAZU XII A, 699/S-R/281; kseroks - kopija.
179. Đakovo, 1878.
Koncept članka J. J. Strossmayera objavljenog u »Pozoru« u kojem se osvrće na proaustrijski stav bosanskih franjevaca.
AJAZU XI B/VIII-46; kseroks - kopija.
180. Đakovo, 27. IX 1878.
J. J. Strossmayer u pismu Račkom zauzima pomirbeni stav prema austrijskoj okupaciji Bosne i Hercegovine.
AJAZU XXII A, 699/S-R/328; kseroks - kopija.
181. J. Marastoni, D. Khuen Héderváry 1884, litografija.
PMH 3329.
182. Đakovo, 11. X 1881.
J. J. Strossmayer u pismu M. Ožegoviću kritizira promadžarsku politiku bana Khuena Héderváryja.
AJAZU XI A/S-0/74; kseroks - kopija.
183. Đakovo, 22. VI 1886.
Izvadak iz pisma J. J. Strossmayera K. Vojnoviću s obavijesti da je poduzeo korake u vezi sklapanja konkordata između Crne Gore i Sv. stolice.
NSB R 5622 b; fotokopija.
184. Đakovo, 8. V 1887.
Strossmayer moli kneza Nikolu I da posreduje kod sklapanja konkordata između Sv. stolice i Rusije.
AJAZU XI A/S-N I/8; kseroks - kopija.
185. Rogatec, 27. VII 1888.
J. J. Strossmayer obavještava Račkog da je poslao telegram rektoru Kijevskog sveučilišta povodom 900-godišnjice pokrštenja Rusa.
AJAZU XII A, 699/S-R/615; kseroks - kopija.
186. Križevci, 13. IX 1888.
J. J. Strossmayer objašnjava Račkom razloge odašiljanja telegrama u Kijev.
AJAZU XII A, 699/S-R/623; kseroks - kopija.
187. Novi Sad, 28. IX 1888.
P. Desančić odobrava Strossmayerovo držanje u vezi »bjelovarske afere«.
AJAZU XI A, 4/I-13.
188. Obzor, 17. IX 1895.
Objavljen članak u kojem se osvjetljava susret Strossmayera s carem Franjom Josipom I u rujnu 1888. poznat pod imenom »bjelovarska afera«.
NSB; fotokopija.
189. Đakovo, 8. II 1887.
J. J. Strossmayer u pismu M. Amrušu iznosi da bi trijalizam bio rješenje krize u Monarhiji.
AJAZU X A, 1/S-A/7; kseroks - kopija.

190. Dubrovnik, 5. I 1891.
F. Supilo u opsežnom pismu obavještava Strossmayera o primitku 23 obveznice za »Crvenu Hrvatsku« i iznosi politički program lista. Strossmayer u bilješci na poledini pisma podržava Supilov poduhvat.
AJAZU XI A/S-S/1; kseroks - kopija.
191. »Pomirba« J. J. Strossmayera i A. Starčevića 1894, litografija.
MGZ 3400.
192. Narodna omladina, 1936.
Tekst Strossmayerovog pisma od 22. II 1898. upućenog Ujedinjenoj omladini u kojem ističe potrebu za slogom i jedinstvom dvaju bratskih naroda.
NSB; fotokopija.
193. Obzor, 1. VIII 1904.
Opis Strossmayerovog puta iz Rogatca u Đakovo i svečanog dočeka priređenog mu prigodom zadržavanja u Zagrebu.
NSB; fotokopija.
194. Obzor, 4. II 1905.
Prigodni članak posvećen 90. rođendanu J. J. Strossmayera.
NSB; fotokopija.
195. Obzor, 6. II 1905.
Izvještaj o proslavama i čestitkama prigodom 90-godišnjice Strossmayerovog rođenja.
NSB; fotokopija.
196. Obzor, 5. IV 1905.
Članak koji dokazuje da biskup Strossmayer nikada nije bio pristalica klerikalne stranke.
NSB; fotokopija.
197. Đakovo, 1895.
Oporuka J. J. Strossmayera.
AJAZU XI B/I-6.
198. Đakovo, 1905.
Telegrafska obavijest o smrti J. J. Strossmayera.
AH Prezidijal br. 50 1905.
199. Bobovac, uoči 1861.
Pjesma franjevca M. Nedića.
DA, fasc. XXXVI; kseroks - kopija.
200. Oštarije, 23. IV 1861. (?).
Pohvala župnika B. Kertice.
DA, fasc. XLVII; kseroks - kopija.
201. Rim, 8. XI 1864.
Prigodna pjesma kanonika M. Buničića.
DA, fasc. XLI.
202. Pozor, 21. II 1866.
Obavijest da je J. J. Strossmayera odlikovao crnogorski knez Nikola I redom Danila II stupnja. Odlikovanje je primio kao nagradu za novčani iznos od 3000 forinti darovan cetinjskoj tiskari.
NSB; fotokopija.
203. Narodne novine, 29. IV 1861.
J. J. Strossmayer zahvaljuje češkom Narodnom muzeju na izboru za počasnog člana.
NSB; fotokopija.
204. Đakovo, 28. I 1869.
J. J. Strossmayer se obraća biskupu J. Dobrili u Poreč pitanjem ima li po istarskim crkvama vrijednih slika koje bi trebalo povući u galeriju. Pripravan je izraditi kopiju ili platiti odštetu.
AJAZU X A/S-D/1; kseroks - kopija.
205. Vienac, 1879.
Tekst pisma J. J. Strossmayera od 4. II 1879. I. Kršnjavom povodom osnivanja Društva umjetnosti. Opsežno obrazlaže potrebu osnivanja obrtnih škola u Hrvatskoj, o položaju likovnih umjetnika u raznim povijesnim epohama, o ulozi umjetnosti u društvu i o umjetničkim spomenicima po Hrvatskoj (Lepoglava, Srijemska Kamenica i dr.).
NSB; fotokopija.
206. Đakovo, 10. V 1882.
Račun sa stavkom otkupa Rendićevog bareljefa u iznosu od 283 forinte i 66 novčića.
AJAZU, XI B/B VI-24; kseroks - kopija.
207. Zagreb, 18. XI 1896.
A. Oertl nudi Strossmayeru Guarnerijev »violoncello« koji je pripadao njenom pokojnom suprugu, Strossmayer na poledini pisma bilježi: »Ja ne kupujem više umjetnina«.
DA, fasc. Razni spisi; kseroks - kopija.
208. Split, 15. III 1899.
Don F. Bulić izvještava Strossmayera o radu društva za istraživanje domaće povijesti »Bihać« i šalje tekst pročitano nadgrobnog natpisa kraljice Jelene.
DA, fasc. Razni spisi; kseroks - kopija.
209. Bez datuma.
Strossmayerov jedini literarni sastav »Dan«.
AJAZU XI B/B II-31; kseroks - kopija.
210. J. Bužan, Pogled na đakovačku katedralu, ulje na platnu, 1921.
DM, 236.
211. C. Roesner, tlocrt katedrale, 1866.
DM, 55.

212. Uokvireni predložak za izradu fresaka u katedrali s posvetom L. Seitzu, darovan M. Cepeliću.
DM.
213. Model katedrale u Đakovu.
Rad seljaka Ljudevita Horvata iz Satnice Đakovačke.
MĐ.
214. F. Quiquerez, Pogled na đakovačku katedralu, 1878, crtež olovkom.
PMH 3779.
215. F. Quiquerez, Pogled na đakovačku katedralu, 1878, crtež olovkom.
PMH 3779.
216. Rim, 7. V 1873.
N. Voršak daje pregled isplata slikarima A. Maksimilijanu (ocu) i Ludwigu (sinu) Seitzu, za obavljanje »radnje« za stolnu crkvu đakovačku.
DA, fasc. XXXIII; kseroks - kopija.
217. Rim, 5. VI 1873.
N. Voršak izvještava Strossmayera o toku radova za dekoraciju đakovačke katedrale.
DA, fasc. XXXIII; kseroks - kopija.
218. Đakovo, 15. VIII 1873.
Obveznica J. J. Strossmayera na iznos od 2000 forinti za zidanje đakovačke katedrale.
AJAZU XI B/II-3; kseroks - kopija.
219. Đakovo, 25. VII 1882.
J. J. Strossmayer izvještava M. Ožegovića o pripremama za svečanost posvećenja đakovačke katedrale.
AJAZU XI A, 1/S-0/76; kseroks - kopija.
220. J. G. Singer, štap J. J. Strossmayera, Osijek.
MĐ.
221. Tikvica J. J. Strossmayera s narodnim motivima.
MĐ.
222. Držalo s perom J. J. Strossmayera.
MĐ.
223. Biskupski štap J. J. Strossmayera.
DM.
224. Naočale J. J. Strossmayera.
MĐ.
225. Štap F. Račkog.
JAZU.
226. Velika spomen-medalja J. J. Strossmayera.
MĐ.

227. Velika spomen-medalja J. J. Strossmayera.
MĐ.
228. Uokvirena spomenica J. J. Strossmayeru.
DM.
229. O. Iveković, Strossmayer na odru, ulje na platnu, 1905.
DM 57.
230. Vijenac od srebrnog lišća.
DM.
231. Biskupska reverenda J. J. Strossmayera.
DM.
232. Hermelinski ogrtač J. J. Strossmayera.
DM.
223. Mitra J. J. Strossmayera.
DM.
234. Pečat.
DM.
235. Pečat.
DM.
236. Pečat.
DM.
237. Papinska diploma.
DM.
238. Papinska diploma.
DM.
239. Papinska diploma.
DM.
240. Štap J. J. Strossmayera od ebanovine, poč. 20. st.
PMH 25586.
241. A. Olbrich, stolni sat J. J. Strossmayera s muzičkim mehanizmom, oko 1850. Beč.
PMH 13424.
242. R. Marschall, srebrna plaketa 1905.
PMH 25615.
243. »Pastirski list prigodom proglašenja jubileuma god. 1852. Osiek, Slovima Divaldovima 1852.«
NSB 148 156.
244. Korizmena okružnica za godinu 1882. »o sjedinjenju crkve iztočne sa zapadnom.«
NSB 309 584.
245. Korizmena okružnica, Đakovo 1897.
NSB II 5585.

246. Poslanica, Đakovo 1886.
NSB II 436.
247. Poslanica, Đakovo 1891.
NSB II 437.
248. Poslanica, Đakovo 1896.
NSB II 5523.
249. Korizmena poslanica 4. veljače 1885.
NSB II 15000.
250. Poslanica po povratku iz Rima, Osijek 1859.
NSB 396 579.
251. Prigodnica u stihovima, Novi Sad 1858.
NSB P22067.
252. Pozor, 5. VI 1861.
Tekst pozdravnog pisma krajiških zastupnika u Hrvatskom saboru 1861.
upućenog J. J. Strossmayeru i I. Kukuljeviću.
NSB; fotokopija.
253. Zagrebački katolički list, 1860.
Tekst pisma J. J. Strossmayera A. Theineru čuvaru Vatikanskog arhiva,
kojim daruje 10000 forinti za štampanje dokumenata o Južnim Slave-
nima iz Vatikanskog arhiva.
NSB; fotokopija.
254. Pozor, 21. I 1861.
82 đaka bečkog sveučilišta zahvaljuju Strossmayeru na zauzimanju
oko utemeljenja »Južnoslavenskog sveučilišta«.
NSB; fotokopija.
255. Posjetnice raznih ličnosti J. J. Strossmayeru — 50 komada.
AJAZU.
256. R. Valdec, R. Frangeš Mihanović, Plaketa J. J. Strossmayera.
GJAZU 634.
257. V. Bukovac, Portret J. J. Strossmayera, ulje na platnu
MG 294.
258. Čestitka za rođendan J. J. Strossmayeru 1900.
AJAZU 53.
259. Čestitka JAZU prigodom 90. rođendana.
AJAZU 16.
260. Povelja župana ljubljanskog o izboru za počasnog građanina Ljubljane
9. I 1884.
AJAZU 72.
261. Diploma pravnika Pravoslavne akademije u Zagrebu J. J. Strossma-
yeru, 15. XI 1886.
AJAZU.

262. Diploma Hrvatskog sveučilišta za 50-godišnjicu misnikovanja J. J.
Strossmayera, 19. III 1888.
AJAZU 23.
263. Diploma Matice hrvatske povodo mzlantne mise 19. III 1888.
AJAZU.
264. Diploma »Rada k hlaviho mesta Prah«, 1. IV 1904.
AJAZU.
265. Diploma JAZU, na dan posvete stolne crkve u Đakovu 1. X 1882.
AJAZU 4.
266. Diploma Hrvatskog pjevačkog društva »Kolo« u Zagrebu, 8. IX 1900.
AJAZU.
267. Diploma »Zemski ustredni včelarski spolek česke Kralovstvi, Praha«.
AJAZU 111.
268. Diploma građana Praga.
AJAZU.
269. Diploma zastup. grada Broda na Savi, o proglašenju za počasnog gra-
đanina 5. V 1875.
AJAZU 76.
270. Svitak s potpisima.
AJAZU.
271. Povelja na pergameni u roli.
AJAZU 32.
272. Štap J. J. Strossmayera, poklon M. Cepelića.
JAZU.
273. Stalak za štapove J. J. Strossmayera.
JAZU.
274. Kožna misna garnitura J. J. Strossmayera.
JAZU.
275. J. Simonetti, portret J. J. Strossmayera, ulje na platnu.
PMH.
276. T. Krizman, J. J. Strossmayer, bojadisana litografija.
PMH 15400.
277. J. J. Strossmayer, heliogravura 1905.
PMH 3480.
278. G. Frank, J. J. Strossmayer, bakrorez, 1885.
PMH 5296.
279. J. Winek, J. J. Strossmayer, reprodukcija crteža.
PMH 3481.
280. D. Peinlich, M. Mrazović, cinkografija.
PMH 15356.

281. C. Fröschl, I. Kršnjavi, heliogravura.
PMH 3386.
282. Diploma Hrvatskog pjevačkog društva »Preradović« u Đakovu, 8. IX
1900.
AJAZU.
283. Diploma JAZU za 60-godišnjicu misnikovanja, 16. I 1898.
AJAZU.
284. S. Kovačević, M. Klaić, litografija.
PMH 28975 b.
285. J. Kriehuber, M. Ožegović, litografija.
PMH 3432.
286. S. Kovačević, M. Makanec, litografija.
PMH 28997.
287. Bartel, J. J. Strossmayer, ksilografija.
AH 798.
288. J. Kriehuber, J. J. Strossmayer, litografija.
AH 800.
289. Program za svečanost otvaranja Galerije JAZU.
AH fond akvizicija. kut. 2. akv. 13.
290. Proslov hrvatskog pjevačkog društva »Kolo« u slavu prve svečane sjed-
sjednice JAZU 28. VII 1867.
AH fond akvizicija kut. 2 akv. 13.
291. H. Weidner, Prva gospodarska izložba u Zagrebu, litografija, 1864.
PMH 3743.
292. M. Stein, J. J. Strossmayer, ulje na platnu, 1870.
DM 205.